

Læringsmål

Når du har arbeidet med dette kapitlet, skal du kunne

- nevne eksempler på ord fra alle ordklassene og fortelle hva som kjennetegner dem
- bøye substantiv, verb, adjektiv og pronomen etter hovedreglene på bokmål og nynorsk
- bruke ordlista på nett og i bok til å finne bøyingsmåter
- skrive korte tekster på sidemålet

4

Bøying på bokmål og nynorsk

Slik kan barn finne på å snakke. Det er ikke fordi de er dårlige i norsk grammatikk. Tvert om. De har lært seg at de aller fleste verbene i norsk bøyes på en bestemt måte, nemlig med ending i fortid: *rope – roper – ropte – har ropt*.

De fleste slutter vel med å si *syngte* etter hvert som de skjønner at ord bøyes etter *forskjellige* mønstre. Å synge heter *sang* i fortid, mens å tenke heter *tenkte* i fortid.

Barn kan også finne på å si: *Jeg har vondt i maga mi*. Barnet tror nå at fordi det kan hete *boka mi*, så heter det også *maga mi*. Helt logisk altså. Når barna har kommet forbi dette første stadiet i språkinnlæringen, viser det seg at det er mer å undres på i norsk. Se her:

Han famlet/famla framfor/fremfor seg med hånden/hånda/handa.

Talemål: dialekt, slik folk snakker på ulike steder i Norge

Skriftmål: vi har to skriftmål eller skriftspråk i Norge: bokmål og nynorsk

Til forskjell fra eksemplene over er alle formene her god norsk, både muntlig og skriftlig. Når vi snakker, tenker vi ofte ikke så mye over hvilke former vi bruker, men når vi skriver, må vi gjøre noen valg.

Vi har to skriftmålsformer av norsk: bokmål og nynorsk. De har litt forskjellige regler for hvilke ord og bøyingsformer som skal gjelde, selv om mye er felles.

Ordklassene

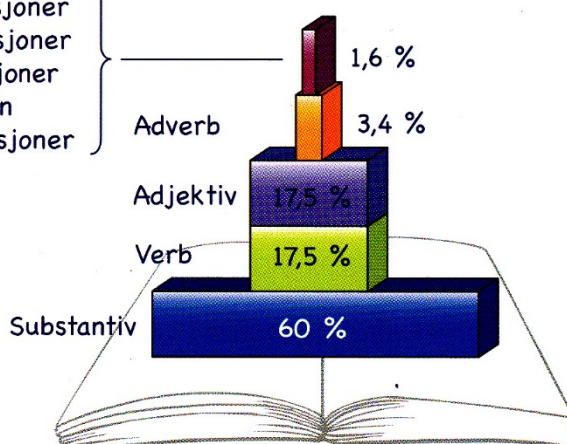
TENK OVER

Hvilke ordklasser tror du stadig får påfyll av nye ord?

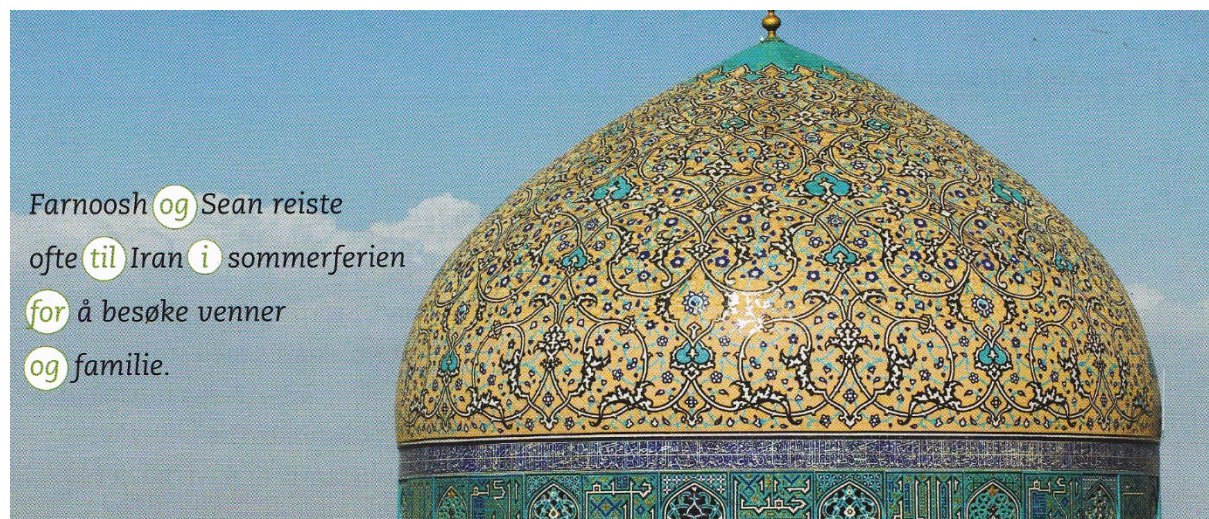
Ordklassene kan deles inn i to hovedgrupper. Den første gruppen gir navn til ting i verden og til handlinger, for eksempel *sjø, pen, sove*. Slike ord kaller vi innholdsord. Fordi verden forandrer seg, blir det stadig nye innholdsord. Den andre gruppen ord, som *at, på, et, det, og, men*, kaller vi sementord fordi vi trenger dem til å lime sammen setninger og forklare forholdet mellom innholdsordene. Denne hovedgruppen har et nokså fast antall ord. Noen ordklasser inneholder ord fra begge gruppene.

	Ordklasse	Eksempel
Innholdsord ►	Substantiv	hus, sjø, ferie, Frida, kjærlighet, frihet, fred
	Adjektiv	pen, smart, ung, mørk, stor
	Verb	spise, sove, drømme, skrive
	Adverb	alltid, lenge, her, nå, dit, hjemme, ikke
Sementord ►	Pronomen	hun, han, det, vi, hverandre
	Determinativer	min, den, alle, noen, disse, et, fem
	Preposisjoner	i, på, ved, over, etter
	Konjunksjoner	og, eller, men, for
Utropsord ►	Subjunksjoner	at, hvis, når, da, før, fordi, som
	Interjeksjoner	ja, huff, hurra, hallo, bang, oi

Determinativer
Konjunksjoner
Subjunksjoner
Preposisjoner
Pronomen
Interjeksjoner

► I illustrasjonen ser du hvordan de ulike ordklassene er fordelt i en ordliste for ungdomsskolen.

Farnoosh **og** Sean reiste
ofte **til** Iran **i** sommerferien
for å besøke venner
og familie.

▲ Innholdsord og sementord.

Noen av ordklassene det er færrest av, tar igjen ved å bli brukt ofte. Det mest brukte norske ordet er *og*. Deretter kommer *det*, *han* og *i*. Omtrent 40 % av ordene i vanlig norsk språkbruk er på én, to eller tre bokstaver. Småordene spiller altså en veldig viktig rolle for å binde språket sammen. De hører dermed til sementordene.

Ord med bøying

De tre ordklassene substantiv, adjektiv og verb har også det til felles at de bøyes. Pronomen tilhører sementordene, men bøyes også. Til sammen utgjør disse fire ordklassene over 95 % av ordene i norsk språk! Det betyr at hvis vi lærer systemet for disse ordklassene, har vi et virkelig godt redskap til å bli gode i begge de norske målformene. Men ikke bare det: Når du for alvor skal i gang med engelsk og andre fremmedspråk, er det helt nødvendig å vite hvordan disse ordklassene brukes i norsk.

OPPGAVER

- 1 Se om du klarer å finne alle ordklassene i denne setningen:

De sang alltid den morsomme bursdagssangen og ropte hurra når noen i klassen hadde bursdag.

- 2 a Hva kaller vi ordklasser som stadig får nye ord?
b Pronomen tilhører den gruppen ord som vi kaller sementord. Hva er egentlig oppgaven til sementordene? På hvilken måte fungerer pronomen som sementord?

- c Lag et tokolonnenotat som sammenlikner innholdsord og sementord.

- 3 a Skriv en setning. Plasser ordene i setningen i ordklasser. Hvis du ikke klarer alle, kan du slå opp i en ordliste.
b Finn eksempler på både innholdsord og sementord i setningen din.

Bøying av substantiv

Substantiv deles i *egennavn* (Embla, Alpene, Stortinget) og *fellesnavn* (bamse, hårføner, bord, regjering). Egennavn skrives med stor forbokstav.

Substantiv er enten *konkrete* (skog) eller *abstrakte* (tid). Konkrete substantiv kan vi ta og føle på. Abstrakte substantiv er navn på det vi kan kjenne inni oss, som *glede* eller *smerte*, eller ideer som vi bare kan oppfatte med tanken, som *sannhet* og *løgn*.

Substantiv bøyes i *kjønn*: hankjønn *en skog*, hunkjønn *ei bok*, intetkjønn *et år*, og substantiv bøyes i tall: entall og flertall, og i ubestemt og bestemt form.

Hankjønn eller hunkjønn?

Det er ikke alltid lett å vite om vi har med et hankjønnsord eller hunkjønnsord å gjøre. Med ordene *hane* og *høne* og *gutt* og *jente* er det jo greit, men som regel er det ikke like opplagt. En pekepinn er å spørre seg om det kjennes naturlig å uttale ordet med *-a* i bestemt form entall, for eksempel *hytta*. Svært mange i Norge har et naturlig skille mellom hankjønn og hunkjønn i talemålet sitt. Noen norske dialekter bruker få eller ingen hunkjønnsformer. På bokmål får vi derfor lov til å bruke hankjønn i stedet dersom det føles naturlig. På nynorsk er det derimot slik at så å si alle hunkjønnsord bøyes med endingen *-a* i bestemt form entall.

Når vi skal lære fremmedspråk som tysk, fransk eller spansk, kommer vi ingen vei uten å vite hvilket kjønn substantivene har. Å slå opp i en ordbok er absolutt nødvendig!

F

I dette kapitlet er tekst på nynorsk skrevet med blå tekst eller markert med blå strek i margen.

Bøying av substantiv								
Bokmål					Nynorsk			
	Ubestemt entall	Bestemt entall (den)	Ubestemt flertall (flere)	Bestemt flertall (alle)	Ubestemt eintal	Bestemt eintal (den)	Ubestemt fleirtal (fleire)	Bestemt fleirtal (alle)
Hankjønn Hankjønn	en gutt	gutten	gutter	guttene	ein gut	guten	gutar	gutane
Hunkjønn Hokjønn	ei jente	jenta	jenter	jentene	ei jente	jenta	jenter	jentene
Intetkjønn Inkjekjønn	et brød	brødet	brød	brødene/ brøda	eit brød	brødet	brød	brøda

Substantiv i ordlista

Substantiv står oppført slik:

På bokmål kan du velge å bøye hunkjønnsordene som hankjønn. Denne muligheten har du som oftest ikke på nynorsk.

Streken viser at ordet ikke har ending i ubestemt form flertall.

Bokmål		Nynorsk	
Kjønn	Oppslag i ordlista	Kjønn	Oppslag i ordlista
Hankjønnsord	bil -en	Hankjønnsord	båt -en, fl. -ar, -ane
Hunkjønnsord	sol -a/-en	Hokjønnsord	skute -a, fl. -er, -ene
Intetkjønnsord	hus -et	Inkjekjønnsord	skip -et, fl. -, -a

Alle ord med bøying som skiller seg fra hovedmønsteret eller har flere godtatte former, står med full bøying i ordlista.

Substantiv i elektronisk ordliste

F

Vær oppmerksom på at ulike ordlister kan markere oppslagsordene på litt forskjellig måte. Et tips er å ta en kikk på veiledningen i starten av ordlista for nøyaktig informasjon om hvordan det er gjort i din bok.

Oppslagsord Ordbokartikkel

skute

skute

m1, f1 (norr *skúta*, besl med *skyte)

1 fartøy, skip

seils-, fraktes- / forlate skuta også: ta avskjed, slutte (i ledende stilling)

Bøying i samsvar med gjeldende rettskriving:

skute	Entall		Flertall	
	Ubestemt form	Bestemt form	Ubestemt form	Bestemt form
m1	en skute	skuten	skuter	skutene
f1	ei skute	skuta	skuter	skutene

▲ I elektroniske ordlister kan det stå bare f, m og n, gjerne med et tall. f betyr «femininum» (hunkjønn), m betyr «maskulinum» (hankjønn), og n betyr «nøytrum» (intetkjønn). Står tallet 1 sammen med bokstaven, gjelder den regelrette bøyingen. Husker du ikke den, kan du klikke på bokstaven og få hele bøyingen fram. Står det andre tall, skiller bøyingen seg fra hovedmønsteret. Her ser vi at ordet skute kan bøyes enten som regelrett hunkjønn eller regelrett hankjønn.

68 | Kapittel 4 Bøying på bokmål og nynorsk

OPPGAVER

- 4 I den følgende teksten finner vi substantivet *båt* i alle former:

Jeg har kjøpt meg båt. Jeg hadde en båt tidligere, men den båten sank. Det var mange båter å velge mellom, men nå har jeg den beste av alle båtene på fjorden.

Prøv om du kan lage en minitext der substantivet *film* kommer i alle former.

- 5 Lag skjema på eget ark og bøy ordene til høyre. De første blir bøyd etter hovedmønsteret, men lenger nedover på lista kan det være at du må passe på. Flere substantiv endrer litt form, og noen kan bøyes på flere måter.

Ubestemt entall	Bestemt entall	Ubestemt flertall	Bestemt flertall
en, ei, et	-en, -a, -et	flere	alle

båt, dør, hus, barn, sykkel, bok, lærer, nordmann, dollar, natt, bror, statsminister, fotball, toppfotball, brev, kjærlighet, punktum, dytt, høvelbenk, høvel, medium, faktum, substantiv

- 6 a Hva er spesielt med substantiv som *mel*, *gress*, *jern* og *melk*? Se hva som skjer hvis du prøver å bøye dem.
b Hva er spesielt med substantivene *bukser* og *briller*?

P

KJØNN

HANKJØNNSORD

Det som skil hankjønnsord i fleirtal på nynorsk frå bokmål, er *-ar* og *-ane* i staden for *-er* og *-ene*.

HOKJØNNSORD

Har *-a* i bestemt form eintal og *-er* og *-ene* i fleirtal.

INKJEKJØNNSORD

Har inga ending i ubestemt form fleirtal og *-a* i bestemt form fleirtal.

Substantiv på nynorsk

På side 66 såg vi korleis vi kan skilje mellom hankjønnsord og hokjønnsord. Knepet er å spørje seg sjølv om det er naturleg med *-a* eller *-en* i bestemt form eintal, altså *sola* eller *båten*. Stort sett har substantiva same kjønn på bokmål og nynorsk, men ikkje alltid! Bøyinga er likevel ikkje heilt den same i dei to målformene.

Hankjønnsorda

Hankjønnsorda i nynorsk skil seg frå bokmål i fleirtal. På nynorsk har hankjønnsorda *-ar* og *-ane*: fleire bilar, alle bilane. I bestemt form eintal er endinga *-en*, som i bokmål.

Hokjønnsorda

Nynorsk har fleire hokjønnsord enn bokmål, og kan substantivet vere hokjønnsord på bokmål, så skal det så å seie alltid vere hokjønnsbøying på nynorsk: *sola*, *boka* i bestemt form eintal.

Inkjekjønnsorda

Det er mykje som er likt når det gjeld inkjekjønnsorda i bokmål og nynorsk, men på nynorsk er det inga ending i ubestemt form fleirtal og alltid *-a* i bestemt form fleirtal.

Bøying av substantiv									
Bokmål	Ubestemt entall	Bestemt entall (den)	Ubestemt flertall (flere)	Bestemt flertall (alle)	Nynorsk	Ubestemt eintal	Bestemt eintal (den)	Ubestemt fleirtal (fleire)	Bestemt fleirtal (alle)
Hankjønn	en bil	bilen	biler	bilene	Hankjønn	ein bil	bilen	bilar	bilane
Hunkjønn	ei sol	sola	soler	solene	Hokjønn	ei sol	sola	soler	solene
Intetkjønn	et ord	ordet	ord	ordene/ orda	Inkjekjønn	eit ord	ordet	ord	orda
	et eple	eplet	epler	eplene/ epla		eit eple	eplet	eple	epla

▼ Denne farkosten er både hankjønn, hunkjønn og intetkjønn, en båt, ei skute og et fartøy.

OPPGÅVER

7 Hankjønnsorda

- a Bøy desse orda etter mønsteret på side 69: film, båt, bil, garasje, brannstasjon, dag, veg, tur, buss.
- b Lag ei setning der du nyttar nokre av orda.
- c Ein del yrkestittlar og nasjonalitetar endar på *-ar* i ubestemt form eintal. Da kan det bli fleire *ar-ar* å halde styr på i fleirtal. Prøv å bøye *elektrikar* og *amerikanar*.
- d Ordlisteoppgåve: Slå opp i ei ordliste og finn ut korleis bøyinga av orda *far* og *bror* skil seg frå bøyinga av dei same orda på bokmål.
- e Ordlisteoppgåve: Slå opp ordet *son*. Korleis skil bøyinga av dette ordet seg frå vanleg hankjønnsbøying på nynorsk?

8 Hokjønnsorda

- a Bøy desse orda etter mønsteret på side 69: bok, kake, dør, plate, jente, strand.
- b Lag ei setning der du nyttar nokre av orda.
- c Korleis kan du finne ut at ordet *svamp* ikkje er hokjønnsord, mens *tavle* er det?
- d Ordlisteoppgåve: Slå opp orda *dotter*, *mor* og *syster* og finn ut korleis dei blir bøygde. Korleis skil bøyinga av desse orda seg frå bøyinga på bokmål?
- e Ordlisteoppgåve: Slå opp ordet *kjerring*. Korleis skil bøyinga her seg frå vanleg hokjønnsbøying?

9 Inkjekjønnsorda

- a Bøy desse orda etter mønsteret på side 69: hus, besøk, bilete, barn, tre, problem.
- b Lag ei setning der du nyttar nokre av orda.

Her kjem det nokre oppgåver der du får bruk for alt du har lært om substantivbøying på nynorsk:

- 10 Bøy desse orda: lysestake, mobiltelefon, fat, stol, lampe, jente, bok, bord, vindauge, potteplante, skjorte, treningssyssel.

11 a Klarer du å setje inn substantiva i rett form i desse talemåtane?

Vere like som to _____ (drope, vatn)
 Ha ein _____ med i _____ (finger, spel)
 Slå to _____ i eitt _____ (fluge, smekk)
 To _____ tenkjer betre enn eitt (hovud)
 Han fekk _____ på _____ (kniv, strupe)
 Han lukta _____ (lunte)
 _____ blir mett før _____ (mage, auge)
 Han vassar i _____ (penge)
 Ho er sur som ei _____ (potte)
 Tråkke i _____ (salat)
 Ho ser ikkje _____ for berre _____ (skog, tre)
 Han har ein _____ laus (skrue)
 Ho trefte _____ på _____ (spikar, hovud)
 Han beit v saman (tann)
 Å slå _____ i hel (tid)
 Eg har det på _____ (tunge)
 _____ gjekk i _____ (plan, vask)
 Det var som å snakke til ein _____ (vegg)
 Å leike med _____ (eld)
 Å helle _____ ut med bade _____ (barn, vatn)
 Gå over _____ etter _____ (bekk, vatn)
 Å ta _____ på nakken (bein)
 Å falle mellom to _____ (stol)
 Å ha begge _____ på _____ (bein, jord)
 Å sage av _____ du sit på (grein)
 _____ i _____ (strek, rekning)

- b Omset setningane ovanfor til bokmål.
- c Kjenner du til kva nokre av desse talemåtane heiter på andre språk?

12 I gåta nedanfor er det ti ulike substantiv. Finn dei, og sei kva kjønn og kva form dei har.

Gåte

Ei lita jente går i skogen. Ho kjem til ein stad der stigen deler seg. Ho veit at den eine vegen fører til Dødsmyra, mens den andre fører ut av skogen. Da kjem det ei heks med to hovud. Det eine hovudet seier alltid sanninga, det andre lyg alltid. Jenta får berre stille eitt spørsmål. Kva for spørsmål bør ho stille for å komme levande ut?

Klar for ei utfordring?

13 Finn substantiva i oppskrifta nedanfor, og sei kva kjønn dei har. Fire av orda har ikkje fleirtalsbøying. Kva slags substantiv er det snakk om da? Eitt av orda kan både vere hankjønn og hokjønn, men tyder da to ulike ting. I den eine tydinga kan det bli fleirtal, i den andre ikkje. Kva for ord?

Havregrynskuler

400 gram havregryn
400 gram sukker
140 gram kakaopulver
150 gram smør
3 desiliter fløyte
250 gram kokosmasse

Slik gjer du:

Mal havregryna til mjøl i ei kvern.
Smelt smøret i ein kjele.
Bland alle ingrediensane og elt til ein deig. Spar litt kokosmasse.
Trill kuler som er litt mindre enn valnøtter, og rull dei i kokosmasse.

Svar på gåta: Ho må spørje begge om kva veg det andre hovudet ville peike ut, for da vil dei peike i den same retninga, nemleg motsett av den rette.

Bøying av adjektiv

Adjektivene beskriver hvordan noe er, eller hvordan noe ser ut: *ung, morsom, stor, vill, snill, sint, gul, høy*. Adjektiv bøyes etter substantivet: *pen mann/dame – pent barn – pene mennesker*. Det kalles *samsvarsbøying*. Vi bruker også adjektiv når vi sammenlikner: Andreas har *store* føtter. Arne har *større* føtter enn Andreas. Men Anders har *aller størst* føtter. Det kaller vi å *gradbøye* adjektivet.

Adjektivet kan stå foran substantivet: *en morsom mann*. Adjektiv kan også stå etter substantivet: *Mannen er morsom*. Noen ganger vil vi peke ut mannen og sier: *den morsomme mannen*.

Samsvarsbøying

De fleste adjektivene bøyes i kjønn og tall og retter seg etter det substantivet de står til. Det kalles samsvarsbøying. Samsvarsbøying er stort sett lik på bokmål og nynorsk.

Med få unntak er det lik bøying i hankjønn og hunkjønn. Det er i intetkjønn og flertall det blir endringer.

Vær obs på adjektivet *liten*. Det bøyes slik på både bokmål og nynorsk:
liten – lita – lite – små.

Samsvarsbøying av adjektiv

Bokmål	Ubestemt entall	Ubestemt flertall (flere)	Nynorsk	Ubestemt eintal	Ubestemt fleirtal (fleire)
Hankjønn	en kjekk gutt	kjekke gutter	Hankjønn	ein kjekk gut	kjekke gutar
Hunkjønn	ei pen jente	pene jenter	Hokjønn	ei pen jente	pene jenter
Intetkjønn	et stort hus	store hus	Inkjekjønn	eit stort hus	store hus

P

GRADBØYING

Gradbøying av adjektiv på nynorsk skjer med endingane *-are* og *-ast*.

Gradbøying

Adjektivene blir altså samsvarsbøyd, og i tillegg kan de *gradbøyes*. Gradbøying bruker vi når vi sammenlikner: *Faren min er sterkere enn faren din*. Adjektivene kan gradbøyes i tre grader: *positiv* (laveste grad), *komparativ* (mellomste grad), *superlativ* (høyeste grad): *flink, flinkere, flinkest* og *fin, finere, finest*.

Noen adjektiv kan ikke gradbøyes, som *moderne, strålende*. Når vi ikke kan gradbøye, bruker vi *mer* og *mest* på bokmål og *meir* og *mest* på nynorsk: Buksene mine er mer moderne enn dine, men Nina har aller mest moderne bukser.

Gradbøying av adjektiv							
Bokmål	Grad			Nynorsk	Grad		
	Positiv	Komparativ	Superlativ		Positiv	Komparativ	Superlativ
Vanlig gradbøying	hyggelig	hyggeligere	hyggeligst	Vanleg gradbøying	hyggeleg	hyggelegare	hyggelegast
	hard	hardere	hardest		hard	hardare	hardast
Adjektiv vi ikke gradbøyer	moderne	mer moderne	mest moderne	Adjektiv vi ikkje gradbøyer	moderne	meir moderne	mest moderne
	strålende	mer strålende	mest strålende		strålende	meir strålende	mest strålende

Adjektiv i ordlista

Adjektivene er ført opp slik:

Oppslag i ordlista		
Bokmål	Nynorsk	
stor -t	stor -t, fl. -e	← Her er bøyingen i intetkjønn og flertall ført opp.
brå -tt, fl. -/-e	brå -tt, fl. brå(e)	
hyggelig -, fl. -e	hygg(j)eleg -, fl. -e	← Parentesen viser til at man kan skrive ordet med eller uten j.

Streken før kommaet → betyr ingen ending i intetkjønn.

▲ På nynorsk bruker vi -leg og ikkje -lig.

74 | Kapittel 4 Bøying på bokmål og nynorsk

OPPGAVER

14 a Bøy adjektivene i samsvar med substantivene nedenfor.

pen en _____ mann, ei _____ dame, et _____ hus, _____ barn (flertall)
 bra en _____ bil, ei _____ bok, et _____ bord, _____ mennesker
 frisk en _____ person, ei _____ skildring, et _____ pust, _____ fraspark
 norsk en _____ oppfinnelse, ei _____ jente, et _____ byggverk, _____ moromenn
 grønn en _____ gren, ei _____ gran, et _____ blad, _____ gressganger
 rosa en _____ gris, ei _____ pute, et _____ slips, _____ strømpebukser
 herlig en _____ dag, ei _____ jente, et _____ skuespill, _____ strender
 viktig en _____ hendelse, ei _____ oppgave, et _____ innspill, _____ samtaler
 grå en _____ genser, ei _____ bukse, et _____ skjørt, _____ vegger
 liten en _____ katt, ei _____ mus, et _____ hull, _____ muselorter

b Hvilke adjektiv skilte seg fra hoved-mønsteret? På hvilken måte?

c Ordet *liten* skiller seg spesielt ut. Hvordan?

16 Noen adjektiv har uregelmessig gradbøying. Bøy disse ordene: *god, liten, gammel*.

17 Adjektiv i bruk

Bruk noen av disse adjektivene i en liten historie fra skolehverdagen: interessant, flink, pen, glad, hyggelig, vrien, vennelig, gavmild, spennende, liten, stor, ekte, falsk, moro, kjedelig, alvorlig, vakker, lang, kort, bitter, søt, sur.

15 Lage adjektiv

Adjektiv kan lages ved å føye *-lig, -bar, -messig* til ulike ord. Hvilke endinger passer til hvilke ord?

hus-, venn-, merk(e)-, passe-, kjør-, tenke-, salg-, skrekk(e)-, frykte-, sår-, brenn-, kvinne-, kjær-, alvor-, bagatell-, bruk-, åpen-, frukt-

OPPGÅVER

18 Omset til nynorsk:

Hun fikk en liten sløffe i håret.

Bare de snilleste barna fikk være med på tur, mens de rampete måtte være hjemme.

Det var den mest strålende dagen de hadde hatt på lenge.

Hansen er greiere enn Olsen, men Jensen er aller greiest.

19 Adjektiv i bruk.

Les teksten:

Stort og smått

Datamaskinene har berre blitt mindre og mindre. (...) På ein måte er det nesten synd at datamaskinene har blitt så små og puslete og vanlege. Ein har mista litt av respekten for dei. Så eg håper nesten at det ein eller annan stad,

kanskje på ein mørk eller bortgøymd fjelltopp, finst eit digert, uhyggeleg hus. Der har alle dei store, ja, dei enorme datamaskinene søkt tilflukt. Der ventar dei på at deira tid skal kome. Da skal dei ete alle dei små datamaskinene til frukost og deretter overta verda.

Frå Ragnar Hovland: *Verdt å vite (trur eg)* (2002)

- a Omset teksten til bokmål.
- b Finn adjektiva i denne teksten, og gradbøy dei både på bokmål og nynorsk.
- c Tenk over: Hadde det vore mogleg å skrive denne historia utan adjektiv?
- d Bruk adjektiva du har funne, til å skrive ei kort historie, men denne gongen om noko anna enn datamaskiner. Du kan velje om du vil skrive teksten på nynorsk eller bokmål.

Bøying av verb

Verb kan kalles *gjøreord* fordi de viser *at* noe skjer. Verb kan også kalles *tidord* fordi de viser *når* noe skjer, om det skjer nå, har skjedd eller skal skje. Verb kalles *verbal* når det er i aksjon i en setning: Lene *ler*. Eller: Lotte *lo*.

Infinitiv

Vi har med verb å gjøre hvis vi kan sette *å* foran ordet: *Å spille*. Å kalles *infinitivsmerket*. Når vi slår opp i ordlista, er det infinitiven vi slår opp, og så følger bøyingen etterpå. For å finne infinitiven må vi spørre: Hva heter verbet hvis vi setter *å* foran?

Å spille spiller spilte har spilt

På nynorsk kan vi velje om vi vil bruke e-infinitiv eller a-infinitiv: *å spele* eller *å spela*. Vel den forma som ligg nærast din eigen dialekt.

Vi bøyer verb i tid

Verb har ulike former som uttrykker fortid, nåtid eller framtid.

Det kalles tempusbøying. Tempus betyr *tid*. Vi kan sette opp verb-systemet slik:

Bøying av verb			
	Tid	Bokmål	Nynorsk
Enkle tider	Presens (nåtid/ notid)	Hun smiler pent	Ho smiler pent
	Preteritum (fortid)	Hun smilte pent	Ho smilte pent
Sammensatte / samansette tider (har hjelpeverb)	Presens perfektum	Hun har smilt pent	Ho har smilt pent
	Preteritum perfektum	Hun hadde smilt pent	Ho hadde smilt pent
	Presens futurum	Hun skal/vil smile pent	Ho skal/vil smile pent
	Preteritum futurum	Hun skulle/ville smile pent	Ho skulle/ville smile pent

Hun spiller trompet.
(presens)

Han spilte trompet.
(preteritum)

De har spilt i samme orkester.
(presens perfektum)

De hadde spilt sammen lenge
da han sluttet.
(preteritum perfektum)

De skal (vil) spille sammen igjen
på jubileumskonsert.
(presens futurum)

Hun skulle (ville) spille første-
trompet. (preteritum futurum)

F

Imperativ

Verbet har en form som kalles *imperativ*. Den bruker vi når vi vil ha noen til å gjøre noe (kommando, utrop eller oppfordring): *Spis opp maten! Løp for livet! Kutt ut det der! Smiiiil!*

Når vi skal uttrykke andre tider enn presens og preteritum, må vi sette sammen flere verb. Vi bruker slike *sammensatte* tider både til å si noe om fortid (perfektum) og om framtid (futurum).

Vi vet at det er en form av verbet *å spille* som heter *spilt*. Men det går ikke an å si: *Han spilt trompet*. *Spilt* kan ikke stå som verbal alene. Det må komme et *hjelpeverb* i tillegg. Det vanligste hjelpeverbet er *å ha*. Den tiden vi får når vi bruker *ha + spilt*, heter *perfektum*.

Her ser vi at *har* og *hadde* er bøyd i samme tid som *spiller* og *spilte* ovenfor, med andre ord i presens og preteritum.

Vi bruker sammensatte tider for å si noe om framtid også. Nå er det *infinitivsformen* av verbet pluss hjelpeverbet vi bruker. Men denne gangen bruker vi ikke *ha* som hjelpeverb. Nå bruker vi *skulle* eller *ville*.

Hjelpeverb

Verbene vi bruker til å lage sammensatte tider, kalles hjelpeverb. Vi har nevnt *ha*, *skulle* og *ville*. I tillegg har vi: *være*, *bli*, *kunne*, *måtte*, *burde*.

Vi bøyer verb *a verbo*. Da får vi med de tidene som trengs for å bruke verbet i alle situasjoner, for eksempel:

Å bøye – bøyer – bøyde – har bøyde.

OPPGAVER

- 20 a** Hvilke verbtider passer her? Her må du bruke *være*, *delta* og *lese* pluss forskjellige *hjelpeverb*.
Bruk trompet-eksemplet ovenfor til hjelp.

Viktor _____ flittig på skolen.

Viktor _____ på prøven i går.

Viktor _____ på alle prøvene i år.

Viktor _____ godt før prøven i går.

Viktor _____ enda mer til neste prøve.

Viktor _____ mer på leksene,
men så sovnet han.

- b** Klarer du å forklare hva som er forskjellen på fortidsformene preteritum og presens perfektum?
c Hvor er handlingen i forhold til nåtid når vi bruker preteritum perfektum?
d Hvilken tid står hjelpeverbet i i setningene i oppgave a?
e *Jeg skal reise i morgen*. Kan du si det samme uten hjelpeverb?

78 | Kapittel 4 Bøying på bokmål og nynorsk

Svake og sterke verb

Verb deles i svake og sterke etter måten de blir bøyd på.

Bøying av svake og sterke verb								
Type verb	Bokmål				Nynorsk			
	Infinitiv	Presens	Preteritum	Perfektum	Infinitiv	Presens	Preteritum	Perfektum
Svakt a-verb	å bade	bader	badet/bada	har badet/bada	å bade	badar	bada	har bada
Svakt e-verb	å lyse	lyser	lyste	har lyst	å lyse	lyser	lyste	har lyst
Sterke verb	å drikke	drikk	drakk	har drukket	å drikke	drikk	drakk	har drukke

Det som skiller svake og sterke verb, er at svake verb har ending i preteritum: *-et* eller *-a*, *-te*, *-de*, *-dde*, mens sterke verb ikke har ending i preteritum. Mange sterke verb får også vokalskifte i preteritum: *Skrike -skrek*, *gripe -grep*, *stikke -stakk*.

På nynorsk har dei sterke verba heller ikkje ending i presens: *Skrike -skrik -skreik -har skrike*.

Dei får også skifte av vokal i preteritum, slik som på bokmål.

De aller fleste verbene i språket er svake, og av dem får de aller fleste enten *-et/-a* eller *-te/-de* i preteritum: *kastet/kasta*, *lyste*, *levde*, *bodde*

TENK OVER

Nye verb blir gjerne bøyd svakt. Hvordan bøyer du for eksempel å google?

► Verb er gjøreord. Hvilke verb finner du i dette bildet?

Verb på nynorsk

Dei verba som har *-et/-a* i preteritum på bokmål, får alltid *-a* på nynorsk. Dei høyrer til den gruppa vi kallar a-verb. Dei får også *-ar* i presens på nynorsk. Dei verba som endar på *-te* eller *-de* i preteritum, høyrer til den gruppa vi kallar e-verb. Dei får *-er* i presens.

Bøying av svake verb								
Type verb	Bokmål				Nynorsk			
	Infinitiv	Presens	Preteritum	Perfektum	Infinitiv	Presens	Preteritum	Perfektum
A-verb	å kaste	kaster	kastet/kasta	har kastet/kasta	å kaste	kastar	kasta	har kasta
	å sykle	sykler	syklet/sykla	har syklet/sykla	å sykle	syklar	sykla	har sykla
E-verb	å lyse	lyser	lyste	har lyst	å lyse	lyser	lyste	har lyst
	å leve	lyser	levde	har levd	å leve	lever	levde	har levd/levt

F

A-VERB

På nynorsk blir det alltid *-a* der vi kan ha *-et* i bokmål: kasta, hoppa, dansa, snakka. Desse verba blir kalla a-verb og får også *-ar* i presens.

Det finst også eit par andre grupper av svake verb. Dei er svake fordi dei har ending i preteritum.

J-verb

fortelje fortel fortalde har fortalt
velje vel valde har valt

Kortverb

Fleire av dei går som på bokmål, men slett ikkje alle:

nå når nådde har nådd
døy døyr døyde har døydd

Verb i ordlista

Verba blir førte opp slik:

Når det er valfri bøyingsform, står begge bøyingsmåtene oppførte.

Som du ser, blir all bøying som skil seg frå hovudformene, førte opp med full bøying.

Svake og sterke verb i ordlista		
	Bokmål	Nynorsk
Svake a-verb	kaste -a/-et	kaste -ar, -a, -a
Svake e-verb	lyse -te	lyse -er, -te, -t
	leve -de	leve -er, -de, -d/-t
Sterke verb	skrive skre(i)v, skrevet	skrive skriv, skreiv, skrive

80 | **Kapittel 4** Bøying på bokmål og nynorsk**OPPGAVER**

21 Hvilke er svake og hvilke er sterke av disse verbene?

sykle, sutre, leve, bite, bygge, stjele, våkne, takke, kjøre, bryte, hoppe, sitte

22 Bøy verbene. Lag et skjema på eget ark etter mønsteret her.

kastet/-a, har brutt, gjøre, ber, har krevd, møtes, si, sitter, sette, kjente, velger, gråte, har skrevet, mailer, nådde, bringe

23 Cæsar uttrykte seg kort og konsist ved flere anledninger. Berømt er utsagnet: Veni, vidi, vici – jeg kom, jeg så, jeg vant. Knappere er det vel vanskelig å uttrykke seg. Verbene spiller hovedrollen. Klarer du å lage en historie med kun verb og pronomenene han og hun, eventuelt han og han eller hun og hun?

Infinitiv	Presens	Preteritum	Perfektum
		kastet/-a	
			har brutt

OPPGAVER

24 a Skriv ned femten verb tilfeldig og bøy alle a-verba og -e-verba. Kor mange av verba var anten a-verb eller e-verb?

b Hugsar du desse verba frå oppgåva ovanfor?

sykle, sutre, leve, bite, bygge, stjele, våkne, takke, kjøre, bryte, hoppe, sitte

Kva heiter dei i presens på nynorsk? I nokre høve treng du nok ordliste.

25 Finn alle verba i denne kriminalgåta, og plukk deretter ut a- og e-verba.

Hotelltjuven

Ei ung kvinne sat aleine på hotellrommet sitt. Det banka på døra, og ho ropte «Kom inn!». Inn kom ein ung, velkledd mann. Da mannen fekk sjå kvinna, sa han: Orsak, eg ser at jeg har gått feil, eg skulle inn på mitt eige rom. Han smilte, nikka og forsvann.

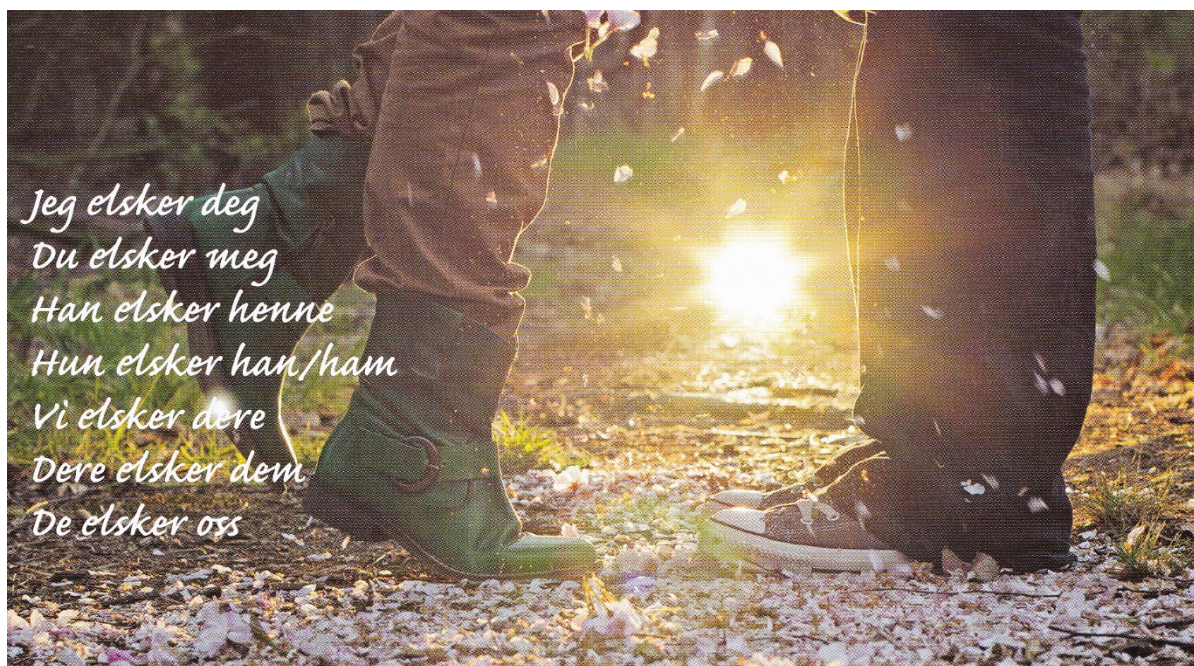
At mannen banka på. Ein plar ikkje banche på når ein skal inn på sitt eige rom.

Løysing:

Den unge kvinna sat ei stund og tenkte på hendinga. Plutselig gjekk det opp for henne at dette var nokså mistenkjeleg. Ho ringde ned til resepsjonen, som varsla politiet. Litt seinare var den unge mannen arrestert. Det viste seg at han var ein kjent hotelltjuv som politiet hadde etterlyst lenge.

Kva fekk kvinna til å fatte mistanke?

Bøying av pronomen

Hovedoppgaven til pronomen er å erstatte substantiv, så vi slipper å gjenta det samme ordet om igjen og om igjen. Ordet pronomen betyr «for nomen» – «i stedet for navn» (substantiv).

Embla smilte – hun smilte.

Personlige pronomen

Personlige pronomen bøyes i kjønn og tall:

Pronomen					
Bokmål			Nynorsk		
Tall og kjønn	Subjektsform	Objektsform	Tal og kjønn	Subjektsform	Objektsform
1. pers., entall	jeg	meg	1. pers., eintal	eg	meg
2. pers., entall	du	deg	2. pers., eintal	du	deg
3. pers., entall, hankjønn	han, den	han/ham, den	3. pers., eintal, hankjønn	han	han
3. pers., entall, hunkjønn	hun, den	henne, den	3. pers., eintal, hunkjønn	ho	ho/henne
3. pers., entall, intetkjønn	det	det	3. pers., eintal, intetkjønn	det	det
1. pers., flertall	vi	oss	1. pers., fleirtal	vi/me	oss
2. pers., flertall	dere	dere	2. pers., fleirtal	de/dokker	dykk/dokker
3. pers., flertall	de	dem	3. pers., fleirtal	dei	dei

TENK OVER

Noen ganger bruker vi formene De og Dem. Når da?

Personlige pronomen har en *subjektsform* og en *objektsform*. Subjektsformen viser den som gjør noe: *Jeg* elsker. Alltid ellers brukes objektsformen: *Jeg* elsker *deg*. Hun er like flink som *deg*. Det finnes ingen som *henne*. De beste blant oss.

I nynorsk bruker vi ikkje *den* som personleg pronomen. I staden bruker vi *han* eller *ho*.

Eg las boka du lånte meg. *Ho* var fantastisk! Gratulerer med ny sykkel. *Han* ser dyr ut. Vi bruker *den* når noko har trykk: Har du lese *Onkel Toms hytte*? Nei, *den* har eg ikkje lese.

Det finnes en del ubøyelige pronomen:

Ubøyelige/ubøyelege pronomen		
Type pronomen	Bokmål	Nynorsk
Det resiproke pronomen	hverandre	kvarandre
Det refleksive pronomen	seg	seg
Ubestemte pronomen	en og man	ein

OPPGAVER

26 Sett inn enten *hun* eller *henne*:

Da Embla kom ut på banen, så _____
_____ som _____ hadde taklet på en
ufin måte sist kamp. _____ gikk bort til
_____ og ba _____ om unnskyldning.

27 Hvilke pronomen velger du her? Bruk *man/en, henne, han/ham, de, dem, oss, hverandre, seg, deg, meg*.

Hun så på _____, og han så på _____,
og i samme øyeblikk visste _____ at det
kom til å bli _____. Han sa: Det skal være
_____ for bestandig, og ingen skal få ta
_____ fra _____. Deretter giftet
_____ og lovet _____
troskap. Når _____ lover noen evig
kjærlighet, bør _____ mene det!

28 Her må du velge mellom *de* og *dem*:

Hun tålte ikke synet av _____. Hun sverget
å gi _____ en skikkelig lærepengje hvis
_____ viste seg igjen. Hun så snurten av
_____ forleden, men _____ smatt fort
rundt hushjørnet. Da _____ tittet fram,
skrek hun mot _____. _____ ble nok
skremt, for nå var det en stund siden hun
hadde sett _____. Ingen av _____
viste seg på flere dager, og ingen savnet
_____ heller. Da oppsøkte hun _____
og ga _____ så hatten passet. Nei, med
_____ nyttet det nok ikke med godsnakk!

29 Pronomen knytter innholdet i setninger sammen. De henviser til noe eller noen i foregående setninger: *Elevene* i klassen er snille, for *de* gjør som læreren sier. Finn alle pronomenene i teksten nedenfor og si hvilke substantiv de viser til.

Jeg har en vanlig familie. Den består av far og mor og lillebror pluss meg. Far og mor er riktignok skilt, men de er ganske gode venner. Lillebror er litt plagsom, men han er grei å ha. I går kom han inn på rommet sammen med en kamerat. De labbet inn uten å ta av seg skoene. De skitnet til gulvet, men de la igjen en pose sure padder. Den har jeg kost meg skikkelig med.

OPPGÅVER

30 Omset teksten i oppgave 29 til nynorsk.

31 Omset til bokmål:

Erik tok lua si, sette ho på hovudet og gjekk ut av døra. Han smelte ho litt hardt i. Dei hadde krangla. Han tok lommeboka si og

opna ho. Det låg ein pengesetel der. Han tok han opp og såg at det var ein femhundrelapp. Han smilte for seg sjølv. No kunne ho ha det så godt. No skulle han treffe bestevenen sin, og så skulle dei ete pizza og etterpå sjå den nye James Bond-filmen. Han hadde fått god kritikk.

32 Omset til nynorsk:

Her får du bruk for nokre av dei ubøyelege pronomena også. Ver obs!

Hun ville gjerne hjelpe han med den vanskelige oppgaven. Men den var for vanskelig for henne også, så de måtte spørre læreren om hjelp. Han kunne hjelpe dem, heldigvis. Da de var ferdige med oppgaven, så de på hverandre og smilte. Moralen er: Man må ikke la være å spørre når man lurar på noe.

33 Set teksten på biletet på side 81 om kven som elsker kven om til nynorsk.

▼ «Korleis ville du seie at du elsker nokon, dersom det ikkje fanst pronomen?»

84 | Kapittel 4 Bøying på bokmål og nynorsk

SUBSTANTIV

Substantiv bøyes i kjønn og tall, og i ubestemt og bestemt form:

Bøying av substantiv

Bokmål	Ubestemt entall	Bestemt entall (den)	Ubestemt flertall (flere)	Bestemt flertall (alle)	Nynorsk	Ubestemt eintal	Bestemt eintal (den)	Ubestemt fleirtal (fleire)	Bestemt fleirtal (alle)
Hankjønn	En gutt	gutt en	gutt er	gutt ene	Hankjønn	Ein gut	gut en	gut ar	gut ane
Hunkjønn	Ei jente	jent a	jent er	jent ene	Hokjønn	Ei jente	jent a	jent er	jent ene
Intetkjønn	Et brød	brø d et	brød	brø d ene/ brø d a	Inkjekjønn	Eit brød	brø d et	brød	brø d a

ADJEKTIV

Adjektiv bøyes i kjønn og tall i samsvar med det substantivet de står til:

Samsvarsbøying av adjektiv

Bokmål	Ubestemt entall	Ubestemt flertall (flere)	Nynorsk	Ubestemt eintal	Ubestemt fleirtal (fleire)
Hankjønn	En kjekk gutt	kjekk e gutter	Hankjønn	Ein kjekk gut	kjekk e gutar
Hunkjønn	Ei pen jente	pene e jenter	Hokjønn	Ei pen jente	pene e jenter
Intetkjønn	Et stort hus	store e hus	Inkjekjønn	Eit stort hus	store e hus

Adjektivene *gradbøyes* i tre grader:

Gradbøying av adjektiv

Grader	Bokmål	Nynorsk
Positiv (laveste/lågaste grad)	Faren min er sterk	Faren min er sterk
Komparativ (mellomste grad)	Faren min er sterk ere	Faren min er sterk are
Superlativ (høyeste/høgaste grad)	Faren min er sterk est	Faren min er sterk ast

VERB

Verb bøyes i nåtid, fortid og framtid:

Bøying av verb

	Tid	Bokmål	Nynorsk
Enkle tider	Presens (nåtid/ notid)	Hun smiler pent	Ho smiler pent
	Preteritum (fortid)	Hun smilte pent	Ho smilte pent
Sammensatte / samansette tider (har med hjelpeverb)	Presens perfektum	Hun har smilt pent	Ho har smilt pent
	Preteritum perfektum	Hun hadde smilt pent	Ho hadde smilt pent
	Presens futurum	Hun skal/vil smile pent	Ho skal/vil smile pent
	Preteritum futurum	Hun skulle/ville smile pent	Ho skulle/ville smile pent

Verb deles inn i sterke og svake verb. Svake verb har ending i preteritum.
 Sterke verb har ingen ending i preteritum, og mange har omlyd.
 Sterke verb på nynorsk har heller ikke ending i presens.

Svake og sterke verb

Type verb	Bokmål				Nynorsk			
	Infinitiv	Presens	Preteritum	Perfektum	Infinitiv	Presens	Preteritum	Perfektum
Svakt a-verb	Å bade	bader	badet/bada	har badet/bada	Å bade	badar	bada	har bada
Svakt e-verb	Å lyse	lyser	lyste	har lyst	Å lyse	lyser	lyste	har lyst
Sterke verb	Å drikke	drikk	drakk	har drukket	Å drikke	drikk	drakk	har drukke

PRONOMEN

Personlige pronomener bøyes i kjønn og tall, og har en subjektform og en objektform:

Pronomen

Bokmål			Nynorsk		
Tall og kjønn	Subjektform	Objektform	Tal og kjønn	Subjektform	Objektform
1. pers., entall	jeg	meg	1. pers., eintal	eg	meg
2. pers., entall	du	deg	2. pers., eintal	du	deg
3. pers., entall, hankjønn	han, den	han/ham, den	3. pers., eintal, hankjønn	han	han
3. pers., entall, hunkjønn	hun, den	henne, den	3. pers., eintal, hunkjønn	ho	ho/henne
3. pers., entall, intetkjønn	det	det	3. pers., eintal, intetkjønn	det	det
1. pers., flertall	vi	oss	1. pers., fleirtal	vi/me	oss
2. pers., flertall	dere	dere	2. pers., fleirtal	de/dokker	dykk/dokker
3. pers., flertall	de	dem	3. pers., fleirtal	dei	dei

Det finnes en del ubøyerlige pronomener:

Ubøyerlige/ubøyerlige pronomener

Type pronomener	Bokmål	Nynorsk
Resiprøkt pronomener	hverandre	kvarandre
Refleksivt pronomener	seg	seg
Ubestemte pronomener	en og man	ein

OPPGÅVER

34 a Bøy verba under.

Til den daglege matlaginga treng vi få,
men riktige reiskapar. Vi treng reiskapar
til å

- reinske og skrelle
- skjere, dele opp og mose
- vispe, røre og blande
- ause og sile

b Finn ut kva kjønn og tal substantiva
har, og bøy dei.

Reiskapane vi treng, er

- knivar
- røreskeier
- ause
- sleiv
- vispar
- handmiksar
- rivjern
- skjerebrett
- bollar
- koke- og steikjekar

c Finn adjektiva og gradbøy dei

(ordet *forskjellig* er også adjektiv).

Knivane skal ha mjukt, bøyeleg blad med
skarp egg. Skaftet bør ha god utforming
slik at vi får eit godt grep. Skaftet må vere
solid. Knivar blir sløve av å bli vaska i
vaskemaskin. Vi må ha knivar med for-
skjellig storleik: ein stor til brød, ein kraftig
til kjøt, ein middels stor til forskjellig bruk.
Reinskekniven er liten og spiss.

Frå Kirste og Strømstad: *Kokebok for den
vidaregåande skolen* (1991) (omarbeidd)

▲ Kva trur du det er for slags ingrediensar
i denne smoothien?

d Bruk nokre av verba og substantiva i a og
b, og lag ei smoothie-oppskrift på ny-
norsk.

35 Omset til nynorsk og forklar kva seiemåtane
betyr.

a Å slåss så fillene fyker

Å ha en finger med i spillet

Få ut fingeren

Stikke fingeren i jorda

Få kalde føtter

Bite i gresset

Love gull og grønne skoger

Det går så det griner

Gi jernet

Gå som katten rundt den varme grøten

Sy puter under armene på en

Treffe spikeren på hodet

Gå på stumpene

Koke suppe på en spiker

Tale med to tunger

Få vann på mølla

b Tenk på nokre seiemåtar som du sjølv
bruker. Lèt dei seg setje om til nynorsk?

88 | Kapittel 4 Bøying på bokmål og nynorsk

36 Om bokstaven A

A er ikkje berre først i alfabetet. Han er den første lyden, den opphavlege lyden, den maksimalt opne lyden. Når me som nyfødde opnar munnen, støyter lufta or lungene og set stemmebanda i sving – då seier me «a». (...) Ikkje rart lyden er universell; han finst i alle språk i verda. Ikkje rart at «mamma» og «pappa», som me finn som ord over heile verda, nettopp inneheld denne første lyden som barnet seier. Også på Jesu morsmål. Når han bad, sa han «abba», det arameiske ordet for «far». Og som me ser, er det ikkje store endringa som skal til før «abba» blir til «pappa» – eller omvendt. Likskapen skriv seg nok ikkje frå slektskap mellom arameisk og norsk, men frå det faktum at dei første lydane som eit barn ytrar, nettopp er «a» og ein konsonant som er lukkelyd («m» og «b» eller «p»). At det arameiske ordet svarar til «far» og dermed har ein annan bruk enn norsk «pappa», heng saman med kultur og språktradisjon.

Frå Sylfest Lomheim: *Ordsmord* (2004)

- a Kva kjønn har desse substantiva: alfabet, lyd, språk, munn, morsmål, verd, lunge, endring, likskap, stemmeband, kultur, tradisjon?
- b Kan du bøye desse verba frå teksten: støyter, ytrar, skriv, svarar?
- c Vi kan velje mellom ulike former.
I staden for *me* kan vi seie _____.
I staden for *først* kan vi seie _____.
I staden for *då* kan vi seie _____.
I staden for *or* kan vi seie _____.
- d Omset teksten til bokmål.

abba

- 37 a Kor mange stader må du endre på teksten under for at han skal bli på nynorsk?
- b Klarer du å seie noko om kva som eigentleg skil bokmål og nynorsk?

Bursdag i bakvendtbyen

I bakvendtbyen der sola går opp i vest og ned i nord og tre ganger fjorten er fire, skulle det være stor bursdag hos borgermesteren. Den vesle jenta hans hadde stått i og bakt kaker, men det var ikke så lett, for borgermesteren hang rundt henne og maste og maste og spurte hvor mange dager det var igjen til bursdagen.

Fra Alf Prøysen: *Alle tiders gullhøne* (1959)

Universell: som gjeld overalt

Arameisk: språket dei snakka i Palestina på den tida då Jesus levde

I mål?

- Forklar for en medelev hvilke oppgaver substantiv, adjektiv, verb og pronomen har i språket.
- Tenk igjennom hva du synes har vært lett å få til, og hva som har vært litt mer utfordrende i arbeidet med dette kapitlet. Skriv ned fem bøyingsregler som du synes er vanskelige å bruke riktig.
- Hvilke råd vil du gi til en som skal skrive nynorsk, men står fast på hvordan et ord skal bøyes?
- Hva regner du med at en ordliste kan hjelpe deg med?

PÅ NETT

På elevnettstedet finner du følgende ressurser til dette kapitlet:

- Læringsplakatene
- Minigrammatikk på bokmål og nynorsk
- Kapittelquiz
- Digitale oppgaver

www.lokus.no/direkte/fabel/

LOKUS